

# Lektionsplanering

**Årskurs:** Gymnasiet

**Ämne eller kurs:** Svenska 1

**Tema:** Social bakgrund och språk

## Koppling till styrdokument

| Centralt innehåll                                 | Betygskriterium (E)                                                                                     |
|---------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Språklig variation och språkets roll i samhället. | Eleven kan diskutera och ge exempel på samband mellan språk och social bakgrund.                        |
| Sociolingvistik och språksociologi.               | Eleven kan redogöra för olika språkvarianter och ge exempel på hur sociala faktorer påverkar språkbruk. |
| Språkbrukets funktioner i olika sammanhang.       | Eleven kan analysera och förstå språkets betydelse för identitet och tillhörighet.                      |

[Lgr11, Svenska, Åk. 1-3]

## Lärarledda instruktioner

### 1. Introduktion till social bakgrund och språk (15 min)

- Presentera begreppet "social bakgrund" och dess betydelse.
- Diskutera skillnader mellan sociolekter och idiolekter.
- Ge exempel på hur språkbruk kan variera inom olika samhällsklasser.
- Visa kortfilmer eller klipp som illustrerar språklig variation.

### 2. Gruppdiskussion (20 min)

- Dela in eleverna i små grupper för att diskutera:
- Hur upplever ni språkbruket i er egen miljö?
- Vilka skillnader har ni märkt mellan olika sociala grupper?
- Kan ni ge exempel på situationer där språkbruk varierar?

### 3. Återkoppling och sammanfattning (10 min)

- Sammanfatta gruppernas diskussioner.
- Reflektera över hur social bakgrund kan påverka kommunikation och relationer.

#### 4. Förberedelse av hemuppgift (5 min)

- Informera om hemuppgiften som involverar att intervjua personer från olika sociala bakgrunder om deras språkbruk.

### Ämnetsinnehåll

Här listas viktig kunskap och ämnesinnehåll som eleverna behöver känna till eller lära sig i undervisningen. Försök se till att allt nedan tas upp på lektionen eller följs upp på andra sätt.

- **Social identitet:** Förstå hur språkanvändning kan spegla och påverka social identitet.
- **Sociolingvistik:** Studera hur språk används i sociala sammanhang och vilken funktion språket har.
- **Språk och makt:** Diskutera hur språkbruk kan påverka maktstrukturer i samhället och hur vissa språkformer ses som mer "legitima" än andra.
- **Variation och accepterande:** Reflektera över vikten av att acceptera och värdera olika språkvarianter.
- **Intervjufärdigheter:** Lär dig att formulera frågor och genomföra intervjuer på ett respektfullt sätt.

### Ordkollen

| Ord             | Förklaring                                                                | Etymologi                                                                |
|-----------------|---------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------|
| Sociolingvistik | Läran om hur språk används i relation till samhälle och sociala faktorer. | Från latin och franska, "socius" (gemenskap) och "lingua" (språk).       |
| Sociolekt       | En språkvariant som är kopplad till en specifik socialgrupp.              | Från latin, "socio" (sällskap) och "lekt" (språkvariant).                |
| Idiolekt        | Den individuella språkvarianten hos en person.                            | Från grekiska "idio" (egen) och "lekt" (talad variant).                  |
| Språkbruk       | Hur ett språk används i praktiken av talare.                              | Från germanskt ursprung, "språk" med betydelse av tal och uttryck.       |
| Dialekt         | En geografiskt avgränsad språkvariant inom ett språk.                     | Från grekiska "dialektos", som betyder "samma tal" eller "konversation". |

## Diskussionsfrågor

- A. Hur tror ni att språket vi använder påverkar hur vi uppfattas av andra? Kan det påverka våra möjligheter i livet?
- B. På vilket sätt kan vi arbeta för att minska fördomar kring olika språkvarianter i vårt samhälle?
- C. Vilka sociala faktorer tror ni har störst påverkan på språkbruket idag? Varför tror ni det är så?

## Aktivitet

Som avslutning på lektionen ska eleverna genomföra en intervju med en person från en annan social grupp. De ska förbereda frågor kring språkbruk och hur den personens sociala bakgrund har påverkat deras sätt att prata och skriva. Efter intervjun samlar de sina insikter och reflektioner i en kort skrivuppgift på 1-2 A4-sidor. Detta ger eleverna en praktisk förståelse för sambanden mellan språk och social bakgrund.

## Exit-ticket

| Fråga                                                          | Svar                                                                                                              |
|----------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Vilka faktorer kan påverka språkbruk?                          | Ålder, kön, social bakgrund, utbildning och geografi.                                                             |
| Hur kan språk vara en representationsform av social identitet? | Detta kan ses i den typ av språk och uttryck vi använder i olika sammanhang.                                      |
| Vilken roll spelar medier i språklig variation?                | Medier kan förstärka eller normalisera vissa språkformer medan andra faller i glömska.                            |
| Ge exempel på en sociolekt.                                    | Ett exempel kan vara språket som används inom en specifik yrkesgrupp, t.ex. ungdomsspråk eller akademisk jargong. |
| Vad innebär idiolekt?                                          | Det handlar om den unika språkanvändningen hos en individ.                                                        |

## Hemuppgift

Eleverna ska intervju en person från en annan social bakgrund och skriva en reflektion över hur den personens språkbruk skiljer sig från deras eget. Uppgiften ska vara 1-2 A4-sidor lång.

## Citat

*“Språket är den största gemenskap vi har.”* – Edward Sapir (1884-1939).  
Citatet är en påminnelse om hur språket binder oss samman även när vi kommer från olika bakgrunder. Det knyter an till lektionens tema kring språkets roll i social kommunikation.

Tags: [Gymnasiet](#), [Lektion](#)